

SYLABUS OMYLŮ (SYLLABUS OF ERRORS)

Tento text byl připojen k encyklice „*QUANTUM CURA*“ vydané roku 1864, jakožto soubor osmdesáti výroků a názorů, které se šířily soudobou inteligencí, vedoucí své myšlenky po stopách racionálních úvah založených na přírodních zákonech, pomalu se odkrývajících lidské touze po vědění a pochopení. Tyto byly pak hlavou katolické církve označeny za chyby, tedy vhodné k odmítnutí a odsouzení každým správným katolíkem.

Tématicky bychom text mohli rozdělit do devíti částí, vždy uvedených nadpisem, který nás seznamuje se zaměřením několika následujících bodů. Myšlenky jsou zachovány tak, jak bylo možno se s nimi, ve společnosti či v literatuře, setkat. Jejich negace je tedy nechána na čtenáři samém. Proč byla zvolena tato forma se dnes můžeme jen dohadovat. Snad aby se lidé po přečtení takto „anarchisticky revolučních“ myšlenek utíkali zpět do pevného lůna církve, která dává řád, přesně organizuje každou sféru lidského života, takže nezbyvá místo na vlastní volby.

Prvních sedm bodů je neseno pod hlavičkou „*Pantheism, Naturalism, and Absolute Rationalism*“. Hned v úvodu jsme konfrontováni s myšlenkou totožnosti Boha a přírody (1), dokonalou synkrezí předcházejícího období „spiritualismu“ a nastupujícího racionalismu. Následuje však zcela jednoznačné konstatování, že lidský rozum je nadřazen nad jakékoliv „nadpřirozenosti“, kterými byly „krmeny“ předchozí generace věřících (7). Bod 6 dokonce považuje zjevení za škodlivé pro rozvoj člověka.

Dalších sedm výroků nese titul „*Moderate Rationalism*“. Zde se pokračuje ve vyzdvihování rozumových schopností člověka, tentokrát však v rovině vědní disciplíny, tedy filozofie.

Následující oddíl nazvaný „*Indifferentism, Latitudinarianism*“ obsahuje pouhé čtyři body nesoucí v sobě touhu po svobodném vyznání člověka, neboť: „*Man may, in the observance of any religion whatever, find the way of eternal salvation, and arrive at eternal salvation.*“ (16) Protestantismus je zde prezentován pouze jako rozdílná forma jednoho křesťanského náboženství, Bohu stejně milá.

Část, jež nemá co do rozsahu konkurenta, se jmenuje „*Errors Concerning the Church and Her Rights*“ a obsahuje dvacet položek, které staví církev do zcela druhořadé pozice a naprosto jednoznačně, neoddiskutovatelně a absolutně jí podřizuje moci světské, která bude dohlížet na dění v církvi a v případě jakékoliv kontroverze zcela oprávněně zasáhne. Je zde dokonce zpochybněna jedinečnost a pravost katolického náboženství (21) a konstatování, že římsští papežové a církevní sněmové překročili své pravomoci (23), což je názor, který stojí v pozadí všech reformačních snah. V této části najdeme konkrétní představy, které v podstatě zbavují církev všech svých dosavadních práv – vlastnit a spravovat majetek (26), zasahovat do věcí vzdělání (33), soudnictví (31), osobní imunity kněží před vstupem do bezpečnostních složek (32) atd. Posledním bodem této sekce je nařčení, že ke schizmatu církve došlo také kvůli přílišné libovůli římských papežů (38). Kdyby vstoupily v platnost teze, jež jsou zahrnuty do této sekce, podstata církve, jakožto autonomního organizačního motoru by se zcela rozplynula a kdo ví, zda by potom ještě bylo možné toho „podržtašku“ světské moci nazývat církví, ve smyslu těla Kristova.

Hned první ze sedmnácti bodů shrnutých pod název „*Errors About Civil Society, Considered Both in Itself and in Relation to the Church*“ říká bez jakýchkoliv příkras či kulantností, že: „*The state, as being the origin and source of all rights, is endowed with a certain right not circumscribed by any limits.*“ (39) Tím je dán charakter ostatních výroků, které ten první pouze doplňují a rozvádějí do konkrétních sfér lidského života. Hlavní důraz je kladen na vzdělání (45, 46, 47, 48), ale jsou zde vstupy i do typicky církevních oblastí, jako je

mnišství (52, 53). Ovšem kromě těchto praktických vstupů se dovídáme, že „*The teaching of the Catholic Church is hostile to the well-being and interests of society*“ (40) a že „*The Church ought to be separated from the State, and the state from the Church.*“ (55), což je myšlenka táhnoucí se jako červená nit celým textem.

Část, která následuje je svým způsobem specifická, protože pod názvem „*Errors Concerning Natural and Christian Ethics*“ se skrývá devět tezí přetékajících egoistickými, hedonistickými a za vlasy přitaženými myšlenkami, které jistě vedou každého čitatele k jejich okamžité negaci. Tedy k činu, na který jsme mohli (v dnešní době) v některých oblastech textu snadno zapomenout.

Následující téma je velmi konkrétní „*Errors Concerning Christian Marriage*“ a v deseti bodech je nám sděleno, že manželství není posvátné, je tedy možnost ho zrušit světskou autoritou. Tím vlastně celá problematika manželství spadá do civilní sféry.

Pouze dva výroky pod sebou nese titul „*Errors Regarding the Civil Power of the Sovereign Pontiff*“ a myšlenku, že katolické církvi nejvíce prospěje, když se zbaví svých světských panství.

Poslední čtyři body se vztahují k modernímu liberalismu. Je zde opět poukazováno na svobodu vyznání, jež jde ruku v ruce s moderní dobou, která by měla být tolerantní i k přistěhovalcům přinášejícím si svou víru a umožnit jim ji beztrestně praktikovat. (78) Osmdesátým a posledním omylem je apel na římského papeže, necht' podá ruku pokroku, liberalismu a smíří se s nástupem novověké civilizace. (80) Tato část má název „*Errors Having Reference to Modern Liberalism*“

Text je velmi přínosným a zajímavým momentem, kdy nám sama církev ukazuje hlasy, které proti ní křičí, a to zcela veřejně. Toto je začátek konce katolické církve, jakožto organizace řídící životy lidí od jejich první do poslední minuty. Zůstává otázkou, jestli by to bylo jinak, kdyby církev na příchod nových intelektuálních směrů zareagovala jinak.

Klíčová slova: církev, racionalismus, lidský rozum, filozofie, papež, pokrok, světská moc, církevní moc, svoboda vyznání, manželství, etika, vzdělání